

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Disputationvm De Censuris In Commvni,
Excommunicatione, Svspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

1 De prohibitionem sacrificij Missæ per interdictum generale loci.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

funtura cum proprietate in materia, præsertim penali. Ad alteram partem respondeo, etiam in illis casibus non incurri, propter ea quæ dixi supra tractando de suspensione de illo, qui suspensus in sua ordinatione statim in eadem actum ordinis exercet. Et quamvis sit nonnulla differentia, quia ibi suspensio contrahitur in ipso actu suspensionis ordinis; hic autem interdictum supponitur ante suspensionem ordinis. & ideo maior ratio esse videtur contrahendi irregularitatem: Nihilominus in hoc videtur esse eadem ratio, quod illa moraliter non censetur ministratio in ordine suscepto, sed tantum indebita ordinis susceptio, nam aliud est tanquam accessorium, quod non reputatur actio distincta, neque magis puniuntur, quam ipsum principale quod comitatur. Præsertim, quia etiam iura, quæ loquuntur de persona interdicta exercente officium ordinis, illis verbis loquuntur, quæ indicant ministerium illud debere esse moraliter distinctum ab ipsa ordinatione, ut patet ex illis verbis, *In suo officio ministrando sicut prius, & similibus*. Propter quæ censeo hanc partem esse probabilem, de qua iterum redibit sermo in disputatione sequenti.

Præter has exceptiones, quæ ex parte sacramentorum norantur, ex parte personarum fieri solent alie: nam religiosi, & moniales, qui generale interdictum non seruant, excommunicantur ipso iure in Clementina 1. de Sententia excommunicationis, & in Clementina tertia specialiter excommunicantur fratres Minores, qui personas sui ordinis tempore interdicti admittunt ad diuina, & in Clementina secunda eodem titulo excommunicantur domini temporales, qui in terris suis cogunt aliquem ad diuina faciendâ tempore interdicti. Hæc enim poena cum proportionem applicanda est ad sacramentorum usum: nã ille etiam, ut diximus, sub celebratione diuinorum comprehenditur; tamen, quia illa poena generalior est, in sequenti disputatione exactius declarabitur.

DISPUTATIO XXXIV.

De secundo effectu interdicti, qui est diuinorum officiorum prohibitio.

HE hoc effectu disputare non oportet, an sit, sed supponere, esse per se, & maxime proprium effectum interdicti, ut constat ex definitione interdicti, supra tradita: & ex omnibus iuribus, quæ de interdicto loquuntur, ut capit. *Sicutis* capit. *Si sententia*, & capit. *Alma*, de Sententia excommunicationis in 6. capit. *Episcoporum*, de privilegiis, in 6. capit. *Non est vobis*, de Sponsalib. Clementina prima, de sententia excommunicationis. Est autem hic effectus communis omnibus interdictis cum proportionem, nã, si sit generale loci, non solum in templis, vel oratoriis, sed etiam in domibus, viis, & vicinis agris, ac denique in tota illa terra, quæ generaliter interdicatur, habet hunc effectum respectu omnium hominum cuiuscumque loci, vel Diocesis, ut ex eisdem iuribus constat, & ex capit. *Licet*, & capit. ultimo de Privilegiis, in 6. cum similibus. Si vero interdictum loci sit speciale, in illo definito loco habet cum proportionem eun-

dem effectum, Denique, si personale sit, generale, & speciale, in persona, vel personis idem cum proportionem operatur respectu locorum omnium ex eisdem iuribus cum aliis, quæ de his interdictis in disputatione prima tractauimus. Hoc ergo supposito, tria præcipue, vel quatuor declaranda supersunt. Primum, quæ diuina officia, præter sacramenta, & quis eorum usus interdicto prohibeantur. Secundo, quale peccatum sit violatio interdicti quoad hanc partem. Tertio, quæ poena sit ob eam rem ipso iure imposita.

SECTIO I.

An, & quomodo Missæ sacrificium per interdictum generale loci prohibeatur.

Inter diuina officia primum, ac præcipuum locum tenet sacrificium Missæ: unde certum est usum huius sacrificij maxime interdicti per hanc censuram, ut constat ex citatis iuribus: ex quibus etiam intelligitur prohibitionem hanc non simpliciter, sed cum moderatione sumendam esse, scilicet ne consuetudo more, & libertate fiat, sed modo à iure præscripto. Quod in singulis interdictis diuerso modo, & ratione verum est: & ideo sigillatim explicandum.

Per interdictum ergo generale loci nunquam videtur fuisse omnino prohibitum Missæ sacrificium: quia cum vitium nunquam sit morientibus denegandum, semper oportet Eucharistiæ sacramentum saltem pro infirmis in Ecclesiâ conseruari. Ex quo fit consequens, ut semper etiam potuerit congruenti tempore renouari: nam hæc veluti intrinseca, & necessaria connexion sese consequuntur, & primum pertinet ad animarum salutem, & observationem diuini præcepti: secundum autem ad debitam sacramenti reuerentiam spectat. Et ideo neutrum debuit, vel etiam potuit per interdictum simpliciter prohiberi. Cum ergo Eucharistiæ sacramentum non nisi in sacrificio Missæ renouari possit, quia in solo illo confici potest, fit consequens, ut nec sacrificium Missæ fuerit omnino prohibitum, sed permissum saltem quantum ad hunc finem necessariū erat. Quia vero, seclusa dispositione iuris postiuī, hoc arbitrium erat pro ratione necessitatis, ideo, ut melior ordo seruaretur, statutum postea fuit in c. *Permissimus*, de Sententia excommunicationis: ut semel in hebdomada posset Missæ sacrificium dici tempore interdicti in singulis Ecclesiis causa conficiendi Corpus Domini, quod decedentibus in poenitentia non negatur, cum circumstantiis, & conditionibus statim explicandis.

Postea vero propter magnam incommoda, quæ ex carentia tanti sacrificij sequebantur, hunc rigorem interdicti Ecclesiâ temperauit, & permisit, ut singulis diebus in Ecclesiis, & monasteriis Missæ celebrentur, & alia dicantur diuina officia sicut prius: submissa tamen voce, ianuæ clausis, excommunicatis, ac interdictis exclusis, & campanis etiam non pulsatis. Quæ sunt verba capit. *Mater de Alma*, de Sententia excommunicationis in 6. & quo ad dictas circumstantias eadem habebantur in dicto capit. *Permissimus*. Et breuiter sunt sigillatim explicanda.

Et in primis dubitari potest, quid nomine Ecclesiarum hoc loco intelligendum sit: nam ex quo sub

Sacrificium Missæ tempore interdicti nunquam fuit omnino prohibitum.

C. Permissimus de sent. excomm.

Iure antiquo quid concessum. Quid iura noua. Alma & campanis etiam non pulsatis. Quæ sunt verba capit. mater de Alma, de Sententia excommunicationis in 6. & quo ad dictas circumstantias eadem habebantur in dicto capit. Permissimus. Et breuiter sunt sigillatim explicanda.

Et in primis dubitari potest, quid nomine Ecclesiarum hoc loco intelligendum sit: nam ex quo sub

Z z 4

diuina.

distinctione ponitur Ecclesie vel monasteria, nomine Ecclesiarum non videntur intelligi omnia loca sacra, in quibus solet hoc sacrum confici, alioqui non oporteret monasteria specialiter adiungere: significari ergo videntur illa voce templa; quæ sunt sub cura secularium clericorum, & auctoritate Episcopi publice sunt exposita, & approbata. ut in eis tam sacrificium, quam alia diuina officia celebrentur.

Dubium. Hinc vero oritur dubium, An extra huiusmodi Ecclesias, vel monasteria liceat Missæ sacrificium eo tempore celebrare. Nam illa constitutio solum in his locis hoc permittit, ut ex textu constat, & notant ibi aliqui interpretes, & sentit Couarruias ibi secunda parte, §. 4. numero secundo. Ad dictam tamen nomine Ecclesiarum comprehenduntur etiam hospitalia in quibus est sacer locus auctoritate Episcopi approbatus ad hoc ministerium: tum quia ratio huius concessio in illis maxime militat; tum etiam, quia in fauorabilibus merito hæc nomine Ecclesiarum comprehenduntur. Addit præterea ibi comprehendi monasteria monialium: nam ex vi verbi manifestum est vocem *monasterii*, simpliciter dictam hæc etiam comprehendere; necessitas etiam in eis quodammodo maior est, ut possint sacrificio Missæ interesse. Qui etiam aduerit, sermonem esse de Ecclesiis, & monasteriis existentibus in loco generatim interdicto, quia illa moderatio non extenditur ad loca specialiter interdicta, ut infra videbimus.

6 Queritur autem ulterius, an in priuatis oratoriis, quæ solent esse in communibus domibus, possint tempore interdicti Missæ celebrari, præsertim nunc, quando talia oratoria esse debent ab ordinariis designata, & approbata iuxta Concilium Tridentinum, sess. 22. decreto de obseruandis in Missæ celebratione. Nam, quia materia fauorabilis est, videntur hæc oratoria posse nomine Ecclesiarum comprehendere, quia fauores ampliandi sunt. Nihilominus dictus author contrarium significat, quia solum ad monasteria monialium, & hospitalia facit ampliationem, alia loca tacite excludens. Præsertim, cum generalem regulam statuat, extra loca ibi signata non posse diuina celebrari. Et potest hoc confirmari: tum quia, iuxta communem usum, non solent hæc loca nomine Ecclesiarum intelligi, unde Concilium Tridentinum citato loco, hæc oratoria etiam ad diuinum tantum cultum dedicata, & ab ordinariis designata ab Ecclesiis condistinguit: tum etiam, quia capit. *Alma*, præter Ecclesias exprimens monasteria, facis significauit nolle permittit omnia loca, sed ea tantum, quæ videntur æque digna, ut in hoc privilegio æquiparentur, quod de priuatis oratoriis dicere non possumus.

7 Contrarium vero videtur posse sumi ex Nauarro **ca. 27. num. 175.** quatenus dicit: Quando iura permittunt diuina officia cum hac moderatione, in Ecclesiis, vel monasteriis, non addere hanc particulam, ut limitationem ad excludenda alia loca, sed potius ut ampliationem, quia permittendo hæc loca, in quibus laici solent sacra audire, multo magis permittunt alia loca, in quibus laici interesse non solent: nam principalis, inquit, scopus prohibendi diuina officia est, ne audiantur a laicis.

8 Sed quidquid sit de aliis diuinis officiis, de quibus infra dicemus, in Missæ sacrificio, ratio illa non videtur locum habere. Primo, quia de illa verum non est, propter laicos principaliter fuisse prohibitum, ne ab eis audiretur: nam olim eque erat prohibitum pro laicis, & clericis: & non solum prohibebatur audiri, sed simpliciter fieri extra casum necessitatis, supra explicatum. Cum ergo ius nouum solum permittat fieri in certis, ac determinatis locis, integra manet prohibitio quoad cætera loca. Secundo, quia nullus est locus aptus ad hoc sacrificium conficien-

A dum, in quo laici non possint & soleant assistere, & audire: ergo respectu huius sacrificij non videtur habere locum ille modus ampliationis. Imo, quia omnis alius locus, præter Ecclesiam & monasteria, est iure communi quasi ineptus ad hoc ministerium, ideo illis tantum locis concessum videtur hoc privilegium.

Nihilominus hæc posterior opinio viris doctissimis probatur, & quoniam fauorabilis est, & fauorem ampliat, mihi etiam probanda videtur. Vel dicendo, nomen Ecclesiæ amplissime sumptum (ut in re fauorabili sumendum est) comprehendere omnia loca approbata ad Missæ sacrificium periclitandum. Vel dicendo (quod verisimilius videtur) in eo textu nominatas esse Ecclesias, & monasteria, quia sunt frequentiora loca, in quibus diuina officia celebrari solent: non vero ut ad illa sola concessio limitaretur. Nam primaria illius legis intentio non fuit his locis nominatis privilegium concedere, sed sacrificium ipsum permittit sicut prius cum conditionibus ibi positis: ergo ubicumque antea fieri poterat, potest etiam nunc illis conditionibus seruatis.

C Secundo expendenda est absoluta permissio celebrandi Missarum solennia cum illa adiectione, sicut prius, nam hic duo colliguntur. Vnum est, non solum esse licitum singulis diebus in singulis Ecclesiis semel sacrificare, sed etiam toties, quoties aliis diebus fieri solebat, atque adeo omnes sacerdotes, alias non prohibitos, seu personaliter interdictos posse eo tempore cum dictis circumstantiis in talibus locis sacrificare. Quia licet in textu hoc expresse non declaratur, sed inde debite dicatur, quod liceat in Ecclesiis singulis diebus Missarum solennia celebrare: tamen hoc ipso quod hæc concessio non limitatur, omnibus indifferenter conceditur: & addendo, sicut prius, hoc amplius, & euidentius declaratur.

D Vnde colligitur omnes, quoscumque clericos, siue illius loci, siue alterius, quia ibi inueniantur, posse tempore interdicti sacrificia ibi facere sicut prius, ut patet ex Nauarro capit. 27. numero 174. cum aliis, quos citat, & ex Couarruias cap. *Alma* parte secunda, §. 4. numero quarto, qui excipit clericos coniugatos, qui quoad hoc tanquam laici reputantur, de quo paulo inferius dicitur. Aliud quod colligitur est quodcumque Missæ officium post eo tempore celebrari, quod supra animaduertit Couarruias, numero tertio, contra quosdam Canonistas, qui dixerunt, tantum licere dicere Missam diei, quorum sententia probabilis est, quia illa limitatio in textu non habet fundamentum, & ex absoluta concessione, & adiectione illius particulæ, sicut prius, contrarium potius colligitur: & ita communius sentiunt Doctores, quos ibidem Couarruias refert. Addit etiam posset, ex his verbis colligi omnem solennitatem huius sacrificij in Ecclesia visitatam licitam esse tempore interdicti, præter eas quatuor condiciones, quæ ibidem adiunguntur. Nam cum prius fiat generalis concessio, & postea addantur quatuor illæ limitationes, per illasmet declaratum est, quoad alia omnia generalissimam esse concessionem: nam exceptio, ut aiunt, firmat regulam in contrarium. Sed hoc habet difficultatem inferius tractandam.

Conditiones seruande in sacro faciendo in prædicto casu.

Tertio expendenda est particula, *Submissa voce*, per quam excluditur, ne Missa solenni cantu dicatur. Et quia finis huius circumstantiæ est, ut diuina officia extra Ecclesiam, atque adeo a personis prohibitis audiri non possint: ideo ea vocis submissio tenenda erit, quæ ad hunc finem necessaria fuerit, ut

Et, ut ibi communiter aduertitur, & sumitur ex capitulo. *Quod in te de Penitentis, & remissionibus ibi, Et voce ita demissa, quod exterius audiri non possit.* Non ergo prohibetur, quin Missæ officium tam alta voce proferri possit, ut & a ministris, & ab aliis, qui intra Ecclesiam legitime assunt audiri possint, & in hoc omnes etiam conueniunt, neque aliqua occurrat difficultas.

¹² Quarto notanda est secunda conditio scilicet, *la-
nui clausis.* Circa quam primo aduertitur potest, finem huius circumstantiæ esse ne orationes, aut alia diuina officia exterius audiantur, quod facile contingere posset si ianuæ essent apertæ, quantumuis Missa submissa voce diceretur, loquendo regulariter & prout communiter dici solet. Deinde, ne Missa sacrificium, & alia ecclesiastica caeremoniæ ab existentibus extra Ecclesiam, atque adeo à personis prohibitis videri possint. Vnde necesse est ut ianuæ integræ sint, ita ut & auditum, & visum impedire possint. Vnde in Clementina 1. de sententia excommunicationis, grauer reprehenduntur, qui Ecclesiæ ianuæ latenter perforatis, aut in eis factis fenestris interdictum violare presumunt. Tercius finis huius circumstantiæ esse potest, ne personæ prohibita ingredi valeant: ad hunc autem finem videtur necesse ianuæ ita sint interius clausæ, ut exterius aperiri non possint: quod tamen neque est in usu, neque in textu exprimitur. Sed sufficere censetur, quod portæ ita iunctæ sint, ut & visum, & auditum, & transitum impediant, nisi aperiantur, quamuis non sint ita obseratæ, ut volenti ingredi resisterent: hoc enim etiam magnum esset incommodum, cum multi de populo facultatem habent ingrediendi. Solet autem in nonnullis Ecclesiis ostiarius ad ianuam adhiberi, qui ingredientem admonet, & prohibitos, seu facultatem non habentes repellat, quam prouidentiam censo esse laudabilem, non tamen in præcepto, quia nullibi illud inuenio, neque ex natura rei sequitur ex aliis, quæ præcepta sunt: Quia generalis admonitio, & denunciatio interdicti, per se loquendo, sufficit, & ipsæ ianuæ clausæ per se significant, & admonent ne ingrediantur ij, qui facultatem non habent. Quod si aliquis prohibitus, nihilominus ingressus fuerit, satis erit illum expellere cum primum in notitiam ministrorum deuenit, neque ad maiorem diligentiam, moraliter loquendo, tenentur.

*Cl. de sent.
excom.*

*Non tamen
requiritur
ostium ita
sint obseratæ
ut ab exter-
nis aperiri
nequeant.*

*Adhibere
ostiarium
laudabile est,
non tamen
necessarium.*

*Omnes in-
iura prædicta
tempore clau-
surae.*

*12
1. Condi-
tione
submissa
voce, ut
exterius
audiri
non possit.*

esse specialiter impeditus, tunc necesse est, ut ianuæ etiam quæ claustrum respiciunt clausæ sint quia ratione finis, & ratione verborum legis comprehenduntur.

Et ad eundem modum respondendum est, si quis interroget, an liceat in Capella Ecclesiæ Missam dicere apertis Ecclesiæ ianuæ, porta vero ipsius Capellæ clausa: Nam si ita Capella occludatur, ut nec solius Capellæ videri, nec, moraliter loquendo, possint Missæ exterius audiri, id satis est: quia & ad finem legis hoc sufficit, & in verbis eius nihil est, quod cogat ad id intelligendum de ianuæ totius Ecclesiæ: sed (respectiue) illius loci, ubi fit sacrificium, vel diuinum officium. Imo addunt aliqui, si locus Capellæ ita sit remotus, ut nullum sit morale periculum, ut ab aliquo possit audiri, vel videri Missa etiam si ianuæ apertæ sint, tum necessarium non esse eas claudere. Quod videtur à simili posse sumi ex Nauar. numero 174. ut infra videbimus. Et ratio esse potest, quia tunc cessat finis legis. Sed hoc ergo non probō, quia illud est accidentarium, & semper necesse est verba legis tenere, & seruare in aliquo probabili sensu: nam cessante fine legis in particulari, non statim cessat obligatio legis. Vt non liceret tempore interdicti Missam dicere solenni cantu, etiam si esset Ecclesia ita remota à populo, ut nullum esset periculum quod ab externis audiri posset: ac denique quia nunquam potest esse ita certum, nullum esse tale periculum, ut ob eam rem huius præcepti obligatio cessare iudicaretur. Clausæ ergo debent esse ianuæ, vel proximæ, vel remotæ, prout moraliter ad prudenter satis existimetur.

*14
Vir. licet
sacrum
solum
Capellæ
porta clausa*

*Excluditur
quorundam
opinio.*

Tertia conditio, ut campana non pulsatur.

¹⁵ Vinto notanda est alia conditio requisita, scilicet ut sacrificium fiat sine pulsatione campanarum. Quod in primis intelligitur de pulsatione, quæ Missam antecedit, & publice fit ad populum conuocandum, ut omnes intelligant, & usus probat: Eiusque ratio primaria videtur esse, quia cum communis populus ad talia officia admittendus non sit, nec etiam est vocandus illo publico signo, quo vocari solitus est. Atque ex hac ratione confirmatur dicta in superiori puncto: ideo enim non vocatur populus, quia admitti non debet: ergo signum est ex vi huius capitis non concedi populo ut interesse possit. Nam si soli excommunicati, & interdicti, excludendi essent, nihil esset cur campana non esset pulsanda: nam excommunicati & interdicti pauci sunt, & eorum impedimentum est satis notum, & constat eos non vocari, quamuis signum publicum detur, ut constat aperte quando illi soli sunt excommunicati & interdicti absque interdictione loci. Deinde ex eadem ratione intelligimus sub appellatione campanarum comprehendere quodlibet signum publicum, quo solent ad celebrationem diuinorum populi conuocari. Quia ubi est eadem ratio, eadem videtur esse iuris dispositio, valde enim materiale est, quod signum detur per cymbalum, vel per tubam, vel voce præconis, quæ campanis æquiparatur in Clementina 2. de sententia excommunicationis. quia conuocatio & significatio est eadem.

Aliqui tamen hoc ita extendunt, ut dicant, nullum esse dandum publicum signum, quo populo constet, diuina tunc esse facienda. Verum tamen si tale signum non sit campana, quæ in specie prohibita est, & alioqui ex more & usu constet non dari ad conuocandum populum, sed solum ad admonendum clerum, quod iam sit hora, in qua diuina sunt celebranda modo iure permisso, non video illud esse

*Quid nomi-
ne campana-
rum intelligi-
tur.*

*Clem. 2. de
sent. excom.*

*16
Prædicta pro-
hibita non
extenditur
nisi ad signum
campanæ.*

hic prohibitum, quia neque verba, neque ratio textus tali signo accommodantur. Imo video in grauius Ecclesiis, in quibus viri & timorati, & valde docti congregantur, hanc consuetudinem obseruari. Neque immerito: nam Canonici, & alij beneficiati Ecclesiarum non solum possunt, sed etiam debent diuinis officiis interesse tempore interdicti, alioqui distributionibus quotidianis priuandis sunt, & que ac in tempore non interdicti, vt statuitur in dicto capitulo *Alma*, ergo merito possunt in Ecclesiis institui specialia signa illi tempore accommodata, quibus clerus admoneatur. Nihilque refert, quod populus intelligat tunc diuina celebrari: tum quia hoc non est prohibitum: tum etiam, quia dum id intelligit per signum speciale, verbi gratia, alicuius tubæ, & non per commune signum campanæ, simul intelligit ex vi talis signi populum non vocari, sed potius excludi, nisi priuilegium habeat.

Publico-
restituenda
vi signum
Cononici,
& ita qui de-
bent interef-
se diuinis of-
ficiis.

17
Quis campanarum
vsum
fuit prohibitum
tempore in-
terdicti.
Covarr.

18
An violetur
interdictum
si campana
pulsentur,
nec tamen di-
uina cele-
brentur.

Calder.
Nauarr.
Syluest.

19
Quid de pul-
satione par-
ue campanæ
in Missa.

Calderin.
Covarr.

Ex prædicta etiam ratione constat, quod notauit Covarruias dicto §. quarto, numero quinto, vsum campanarum non esse simpliciter prohibitum tempore interdicti, sed solum illud, qui est ad conuocandum populum ad diuina officia, non vero ad conuocandum, verbi gratia, salutationem Angelicam, significandas horas diei, & similia: quia non est illa pulsatio per se prohibita, sed solum vt circumstantia diuini officij.

Sed quid, si detur signum quasi vacuum & sine re, nimirum quia pulsantur campanæ illis horis, in quibus diuina celebrari solent, quamuis ibi celebranda non sint: solent enim, verbi gratia, in aliquibus Ecclesiis vel monasteriis pulsari campanæ ad Matutinum, vel etiam ad Missam, quamuis non dicantur, tunc enim non videtur talis pulsatio prohibita, quia reuera non est circumstantia celebrationis, nec etiam est verum signum sed apparens. Nihilominus aliqui existimant hoc etiam esse prohibitum, vt videre licet in Calderino tractatu de Interdicto, parte prima. Indicant etiam Nauarrus, numero 177. & Syluester Interdictum §. numero 7. quatenus dicunt, interdicti tempore nullo modo licere pulsare campanas pro signo celebrationis diuinorum officiorum. Quæ sententia erit vera ratione scandali, quia populus per hoc intelligit interdictum illo modo violari: per se autem ac formaliter talis actio non videtur contra legem interdicti: quia interdictum, vt dicebam, non prohibet per se pulsationem campanarum, sed prohibet celebrationem diuinorum cum pulsatione campanarum; ibi autem non fit celebratio diuinorum. Tum etiam quia signum campanæ datum ad res non sacras, non est prohibitum: ergo nec datum ad res non veras, sed tantum fictas, & apparentes. Denique (quod ponderandum videtur) si quis tempore interdicti faceret pulsari campanam ad Missam publice faciendā, & animo illam dicendi; si postea mutaret animum & illam non diceret, quamuis peccasset grauiter mente, non tamen censureretur exterior transgressor interdicti, simpliciter & absolute, neque incurreret censuram latam contra huiusmodi transgressorem interdicti: ergo pulsatio per se sola non sufficit ad hanc transgressionem proprie ac formaliter loquendo; quamuis sufficere possit ad culpam grauem ratione scandali.

Tandem inquiri potest in hoc puncto, an per hanc particulam sit prohibitum vsum seu signum parue campanæ, quod in Missa dari solet: nam in illo cessat ratio huius prohibitionis: quia illud signum non datur ad conuocandum populum, sed ad excitandum mentes audientium, vt sacrificio attentius assistant, & adorent Corpus & Sanguinem Domini, qui finis honestus videtur etiam tempore interdicti. Nihilominus omnes auctores docent hoc etiam esse prohibitum, vt Calderinus, Covarruias

& Nauarrus supra, alique Summistæ. Nam in textu dicitur, *Campanæ etiam non pulsantur*, quæ locutio vniuersali negatiuæ æquiualeat. Ratio vero est, quia vel hæc etiam paruulæ campanæ, regulariter loquendo, facile exterius audiuntur, & ita per eas etiam conuocantur alij, vel certe non est illa ratio ad æquata, quin etiam prohibeantur hæc propter aliquam solennitatem tollendam. Quod à simili colligere licet ex cap. *Quod in re*, de Peniten. & remiss. vbi organa, & alia signa solennitatis, vel lætitiæ prohibentur. Vnde, licet in illis conditionibus de hoc non fiat expressa mentio: tamen in hoc verbo, & multo magis in illo, *submissa voce*, sufficienter continetur.

B. Quarta conditio, vt interdicti personaliter, & qui interdicti causam dederunt, excludantur.

Sexto additur, *Excommunicatis, & interdictis exclusis*. Et quidem prior pars, quæ ad excommunicatos spectat, non est huius loci propria, quia non solum interdicti tempore, sed quolibet alio à diuinis officiis, & præsertim à sacrificio Missæ excludendi sunt, iuxta superius dicta in propria materia. Posterior autem pars intelligitur de omnibus personaliter interdictis, sub quibus comprehenduntur etiam personæ, quæ interdicto generali causam dederunt, & quæ ad perpetrandum delictum, cuius occasione interdictum latum fuit, concilium, auxilium, vel fauorem præbuerunt, vt dicitur in c. *Licet*, de Priuilegiis in 6. nam illa virtute, seu consequenter etiam sunt personaliter interdictæ per ipsammet interdictum locale, vt supra diximus.

Dubium vero graue hic occurrit, an debeant excludi omnes laici, qui interdicti & excommunicati non sint: nam ex prædictis verbis colligi potest, omnes non excommunicatos vel interdictos, cuiuscunque conditionis sint, excludendos non esse: quia exceptio firmat regulam in contrarium: sed hic Pontifex solum excipit excommunicatos & interdictos: ergo admittit omnes alios. Præterea, vt supra exponebamus, concedit facultatem absolutam offerendi sacrificium sicut prius, solumque hoc limitat illis quatuor conditionibus appositis, sed quamuis laici non interdicti vel excommunicati ad sint, omnes illæ conditiones seruari poterunt: ergo sicut prius, licebat facere sacrificium presentibus laicis, etiam nunc licet seruatis prædictis conditionibus. Denique ratio illius moderationis in eo expressa, scilicet ne, *in deuotio populi crescat*, videtur hanc ampliationem postulare: alioqui eadem occasio in deuotionis populi remaneret. Et hanc sententiam videtur probare Frederic. conf. 70.

Nihilominus contraria sententia & autoritate de consuetudine est communiter recepta, vt videre licet in omnibus interpretibus capituli *Alma*, vbi Covarruias par. 2. §. 4. n. 4. & in Calderino, Antonino & in aliis in tractatibus de interdicto, & Summistis verb. *Interdictum*, Nauarr. n. 173. Et videtur hæc sententia declarata à Bonifacio VIII. qui auctor fuit c. *Alma*, in cap. *Licet*, de Priuilegiis in 6. vbi sic inquit. *Licet vobis concessum existat, vt interdicti tempore ianuæ clausis, excommunicatis, & interdictis exclusis, voce submissa diuina celebrare possitis, ad ea tamen aliquos etiam si aliunde venerint, nisi super hoc priuilegiati existant, recipere nulla ratione debetis*.

Sed hic textus, licet communiter ad hoc allegetur, tanquam omnino clarus, non caret difficultate: quia aliud est agere de priuilegio concessio personis in particulari, vel incommuni alicui religioni, aliud vero de communi iure moderante locale interdictum & effectus eius limitante. Nam cap. *Licet*, loquitur in priori specie, vt ex verbis eius constat, & ex titulo sub quo continetur, & in illa habet eius definitio

15

Ca. 12. b. Priuilegiis

11
Vt etiam
etiam de
omni laico
excommunicato
interdicto
Ratio dubia

11

Covarr.
Calderin.
D. Anton.
Nauarr.

Ca. 12. b. Priuilegiis

11
Obiectum
causæ
damus
propositum
muni.

cisio euidentem rationem : nam priuilegium vni concessum, alteri non prodest, neque extenditur ultra verba eius. Et ideo quamuis mihi factum sit priuilegium faciendi sacrum in loco interdicto, nō ideo mihi concessum est aliquid ad sacrum audiendum admittere, qui alias phibitus erat. Quia hoc est valde diuersum, nec in alio formaliter aut virtute continetur : nec ego possum alteri priuilegium meum communicare. At vero nos nunc non agimus de priuilegio personali, sed de lege moderante effectum interdicti localis, qualis fuit constitutio c. Alma. per quod non fuit persona aliqua priuilegiata, sed locus ipse habilitatus est, vt in eo fierent sacrificia sicut prius seruatis solum illis quatuor conditionibus : ergo, cum laici non essent antea prohibiti audire sacrum in tali loco, nisi in quantum ipse locus, quasi inhabilis fiebat ad tale interdictum, ablata hac inhabilitate per hanc legem, omnes fruentur beneficio eius.

Et confirmatur à simili : nam sistendo in terminis, c. Licet, non solum laici verum etiam clerici non priuilegiati aliunde venientes non poterunt admitti ad celebranda ibi diuina : quia in eis procedit eadem ratio, nimirum, quod priuilegium aliis factum non extenditur ad extraneos. At vero iuxta capit. Alma, omnes clerici etiam extranei admitti possunt in quacumque Ecclesia, vt supra dictum est : quia ibi non conceditur priuilegium personis, sed in ipso loco fit quedam interdicti moderatio : ergo ex dict. capit. Licet, non sumitur efficax argumentum. Quam difficultatem videtur ibi sentisse Glossa verb. *Exclusi*, Vbi in primis rationem illius decretalis fundat solum in hoc, quod vnus priuilegium alteri non prodest, & postea dubitat quem vsum habeat nunc illa decretalis, cum de iure communi liceat illo modo celebrare tempore interdicti, & respondet, non obstante iure communi, posse interdum, saltem auctoritate Papæ, poni interdictum prohibens celebrationem etiam secundum illam formam iuris communis, & tunc si aliqui ex priuilegio nihilominus celebrent, non possent alios admittere, & tunc haberet locum decisio illius c. Licet.

Solet præterea citari textus in Clement. 2. de Sct. excommunic. vbi Papa excommunicat eos, qui ad diuina audienda vocant tempore interdicti, non solum excommunicatos, & interdictos, sed etiam alios, vt patet ex illis Verbis, *Aut qui modo predicto ad officia eadem audienda aliquos excommunicationis, præsentem, vel interdicti ligatis sententia euocare præsumpserint*. Expendenda est enim illa particula *presentem*, ampliatur enim ad alios præter ibi nominatos : ergo signum est alios etiam non ligatis excommunicatione, vel interdicto non licere interesse diuinis tempore interdicti generalis : nam si liceret eis, non excommunicarentur alij, qui eos euocarent. Minus autem efficax est hæc probatio, quam præcedens, quia ponderata non est illa dictio, *predicto modo*. Modus autem euocationis superius narratus fuerat, quod quidam nobiles in suis terris Ecclesiastico interdicto suppositis Missas, & alia diuina officia publice, & solenniter faciebant celebrare, ad officia eadem celebranda nuncios, nunc illos vocantes, & subditur, *Hicque non contenti excessibus per campanarum non solum pulsationem, sed & voce præconia populos vt ad audiendas Missas huiusmodi veniant, faciunt euocare*. Vnde constat non quomodocumque vocantes, sed illis modis publicis, scilicet, voce præconia, & pulsatione campanarum : nec ad quascunque Missas sed ad huiusmodi, id est, publice & solenniter dictas vocantes excommunicati. Quapropter qui nuac vocaret laicum non priuilegiatum, alio modo rogando, vel inducendo illum ad Missam audiendam, quæ modo à iure præscripto dicitur, sine dubio non incurreret illam excommunicationem, & contrario vero, qui modo predicto, & ad Missas di-

cto modo publico & solenni celebratas audiendas vocaret homines etiam priuilegiatos, imo etiam Clericos, illam excommunicationem incurreret : quia ageret contra illam prohibitionem, quæ non respicit qualitatem, vt licet dicam, vel conditionem personarum quæ vocantur, sed modum vocationis & terminum : nam vterque est in contemptum interdicti, & contra formam à iure præscriptam. Ex illo ergo textu nullo modo colligi potest, illicitum esse laicis audire Missam tempore interdicti, quæ iuxta formam iuris dicitur : quia inde etiam non colligitur, esse illicitum vocare priuatim & secreto laicum ad huiusmodi Missam audiendam, nam ibi propter hoc non est excommunicatio lata, vt ostensum est.

Aliter probatur hæc sententia, quia, si hoc liceret laicis, non indigerent priuilegio, vt interesse possint sacrificio tempore interdicti celebrato : Vfus autem probat indigere priuilegio : nam communiter conceditur & postulatur : ergo signum est hoc eis non licere. Hæc vero probatio pertinet ad factum, non vero ostendit ius, quo hoc prohibeatur, & factum illud potest interdum procedere ex scrupulo, vel dubitatione, vt priuilegio obtento maior sit securitas : & ideo in aliis etiam materiis argumentum illud non est efficax.

His vero non obstantibus communis sententia omnino retinenda est. Primo ac præcipue, quia hic videtur esse communis sensus Ecclesiæ : vt ostendit consuetudo, quæ est optima legum interpret. Secundo id aperte supponitur in Clement. 3. de Sent. excomm. vbi in primis narratur factum, nimirum quod fratres minores tempore interdicti ad diuina officia audienda admittebant fratres & sorores sui tertij ordinis, alias vero personas excludebant, ex quo nascebatur scandalum : Et deinde præcipitur sub excommunicatione eisdem minoribus, vt huiusmodi homines tertij ordinis non admittant, etiā si ad hoc, vel ipsi, vel illi priuilegium habeant. Ex quo in primis constat ibi non esse sermonem de excommunicatis vel interdictis, sed de quibuscunque laicis non priuilegiatis, tum quia alias nullum esset scandalum, quod excommunicati & interdicti eicerentur, & non alij tum etiam, quia Papa supponit, posse habere priuilegium ad diuina audienda, quod excommunicatis, vel interdictis non datur. Deinde clarum est ex hoc textu, approbare Pontificem quod alij laici eiciantur, quandoquidem ad tollendum scandalum, quod ex illa differetia personarum oriebatur, non mandat alios extraneos admitti, sed potius præcipit eos etiam repellere, qui quodammodo proprii videbantur, & quod mirum est, vt ibi Glossa notat, etiam si priuilegium habeant, per quod possint in aliis Ecclesiis admitti non vult eis prodesse pro Ecclesiis ipsorum minorum ob scandalum vitandum. Ergo manifeste ibi supponitur hoc esse prohibum laicis, & in particulari & pro talibus Ecclesiis prohibetur iis qui de tertio ordine dicuntur. Supponitur etiam priuilegium esse ad hoc necessarium, & quod illud sit in sua vi, id est, à Pontifice non reuocatum, vel coarctatum. Atque hoc modo tertium etiam argumentum supra factum ex priuilegio efficax est, quando alias ex iure colligitur tale priuilegium esse simpliciter necessarium. Et hoc etiam modo potest induci dictum capitulum, *Licet*, c. Licet excomm. Nam ibi etiam supponitur huiusmodi priuilegium esse necessarium.

Quod autem in obiectione supra facta supponatur, ibi esse sermonem de personali priuilegio concesso celebrantibus Missam, certum non est : nam verba Pontificis sunt, *Licet vobis concessum existat*. Quæ intelligi possunt de concessione ab eodem Pontifice facta per capit. Alma : quæ existimatur tanquam generale priuilegium respectu iuris antiquioris, & ideo potuit sub illo titulo collocari. Quam expositionem probabilem putat Glossa ibi verb.

Exclusi

Exclusis, quamuis prius verb. *Exclusis*, oppositū sup-
posuerit: Et non nihil fauet consonantia verborum
vtriusque textus: nam in vno dicitur, *Licet vobis con-*
cessum sit, in alio vero dicitur, *Concedimus quod tempo-*
re interdicti, &c. Adde vero vltterius, quacumque ra-
tione intelligatur illa concessio cap. *Licet*, vrgens in-
de sumi argumentum. Nam in dict. cap. *Alma*, neq;
fit absoluta moderatio interdicti respectu loci, vt in
eadem obiectione supponebamus: neque fit vlla
concessio respectu audientium, sed solum respectu
celebrantium, seu dicentium diuina officia, vt patet
ex illis verbis, *Adiecit propterea, quod singulis diebus*
in Ecclesiis, & monasteriis Missæ celebrantur, & alia dicantur
diuina officia, sicut prius. Ergo, seruata proportio-
ne, declaratio c. *Licet*, optime cadit in concessionem
c. *Alma*, quod scilicet laici ex vi illius textus admit-
tendi non sint, quandoquidem nulla ibi facta est il-
lis concessio.

29
Satisfit con-
firmatione
eiusdem obie-
ctionis.

Ad obiectionem autem, quæ videbatur difficilis
quod eadem ratione non essent admittendi clerici
aliunde venientes, quia iuxta tenorem cap. *Licet*, ad-
mittendi non sunt. Respondetur, si teneamus nar-
rationem cap. *Licet*, referri ad concessionem capit.
Alma, negandum esse assumptum: si vero dicamus
esse sermonem de concessione per speciale priuile-
gium aliquibus personis, vel alicui congregationi
facta, neganda est consequentia. In cap. enim, *Licet*,
(iuxta hanc expositionem) sermo est de speciali pri-
uilegio quibusdam personis concessio, quod ad alias
extendi non potest. At vero in cap. *Alma*, sermo est
de concessione facta toti ordini clericali, vt supra
ponderatum est. Et ideo nihil refert quod clerici
sint alterius loci, seu diocesis: nam omnibus con-
cessum est, vt possint in loco interdicto celebrare,
iuxta formam cap. *Alma*.

30
Satisfit ra-
tioni dubi-
tandi initio
positæ.

Vnde ad aliam rationem in principio positam
respondetur primo, argumentum illud, quod est ad
contrario sensum non semper esse validum, quando
aliud ex iure colligitur, vt est in presenti. Dico au-
tem illa verba, *Excommunicati & interdicti exclusi*,
posita esse præcipue propter clericos, & alias priuile-
giatos, quibus neque ordo, nec priuilegium suf-
ficit, vt interesse possint, si ipsi interdicti sint. Eri-
deo non recte inferitur, omnes laicos, celsura non im-
peditos interesse posse, cum illa expressio non sit
posita propter solos laicos. Ad aliam vero partem,
quod ibi facta est concessio generalis celebrandi sic-
ut prius, adiunctis solis quatuor conditionibus. Re-
spondetur, id esse verum ex parte celebrantium, non
vero ex parte assistentium, de quibus ibi nulla sit
mentio, neque aliquod nouum priuilegium eis cō-
ceditur: quia non oportebat prohibitionem inter-
dicti adeo enervari, seu relaxari. Nam alias ex vi in-
terdicti localis nullus excluderetur ad diuinis offi-
ciis: quia excommunicati & interdicti per se se, & ex
vi propriæ censuræ exclusi iam erant. Dices, si in ca-
pitul. *Alma*, nihil nouum conceditur assistentibus
diuinis officiis: ergo nec clerici, qui tantum assis-
tunt, & nullo modo cooperantur ad diuina officia. Re-
spondetur, id esse accidentarium: nam, per se lo-
quendo, ipsi sunt ministri, ipsisque generaliter con-
ceditur, vt facere diuina possint: ergo multo ma-
gis vt assistant, vnde cum duobus modis possit
participari sacrificium Missæ, scilicet, ministrando,
vel tantum assisendo: prior prohibitus non est ex
vi interdicti, seruatis circumstantiis iuris, & sub illo
comprehendimus non tantum sacerdotis obla-
tionem, sed etiam omne ministerium, quod ex
officio conuenit clericis: & hac ratione ipsi exclusi
non sunt. Posterior autem modus assisendi tantū
est, simpliciter prohibitus, & ideo excluduntur loci
per se loquendo.

31
Laicus potest
in necessitate

Dico autem, per se, primo quidem ad excluden-
dum casum necessitatis: nā, si sacerdos velit facere
sacrum tempore interdicti, & neminem habeat,

qui ministret nisi laicum, poterit illo vi ad tale mi-
nisterium & ipse poterit sine culpa assistere, dum-
modo alias inhabilis non sit, id est, excommunicatus,
aut interdictus, seu causam dederit interdicto.
Atque hæc est communis sententia in dicto capitul.
Alma, vbi Couarruias dict. numero 5. & Nauarrus
num. 31. Et ratio est, quia licet hoc non sit concessū
laico ratione sui, est tamen concessum ratione sa-
cerdotis: Nam cū huic concessum sit sacrificare, con-
sequenter conceditur adiutorium illud, quod iuxta
communem vsum Ecclesiæ moraliter necessarium
est.

Dixi etiam, per se, ad excludenda priuilegia, ra-
tione quorum sæpe possunt laici assistere: & ideo
hæc exceptio in ipsis iuribus additur. Declaratur
in dicto c. *Licet*, de Priuilegiis per priuilegium con-
cessum singulari personæ ad audiendam Missam
tempore interdicti, admitti posse cum ea familiares
domesticos eius, qui eam comitantur. Vbi ponde-
randa est illa particula, *Cum ea*: nam solum hoc ex-
tenditur ad ipsos propter ministerium, quod exhib-
ent priuilegiatæ personæ, comitando & honoran-
do illam, vnde si huiusmodi familiares per se & se-
paratim eant ad diuina non sunt admittendi, vt om-
nes ibi notant. Et ob eandem rem additur in eo-
dem cap. *Licet*, quando priuilegium concessum est
collegio, seu communitati, tunc huiusmodi famili-
ares collegij, nisi ad eos expresse extendatur priuile-
gium, illo non gaudere: quia nimirum hi familia-
res non solent comitari collegium ipsum, vel con-
uentum euntem ad diuina celebranda, vel audien-
da. Quod etiam intelligendum est, quando priuile-
gium est collegio vt sic concessum: nam secus esset
si omnibus de collegio concederetur: nam tunc iam
priuilegium esset singulorum, & consequenter ex-
tenderetur ad familiares ipsorum. Quod semper in-
telligendum est, dummodo ipsi alias inhabiles non
sint, id est interdicti, &c. Nam hæc exceptio semper
generalis est in tota hac materia, adeo vt in ipsa et-
iam personis quibus directe conceditur priuilegium,
locum habeat, nisi aliud expresse in ipso priuilegio
poneretur, quod quidem nunquam fit.

Ex dictis sequitur non solum excommunicatos
& interdictos, sed etiam omnes laicos non habentes
priuilegium, esse ad diuino sacrificio excluden-
dos per Ecclesiæ ministros, nam ad eorum officium
spectat omnes prohibitos repellere, & facere vt
censuræ Ecclesiasticæ seruentur: & ideo non oportet
hoc specialiter declarari in illo decreto. Quari
autem potest, an hoc extendatur non solum ad om-
nes ratione vntes, de quibus non est dubium,
cum lex nihil distinguat, sed etiam ad alios. None-
nim desunt, qui hanc prohibitionem extendant ad
infantes nondum ratione vntes, & ad fortiori ad
amentes, & similes. Quia licet isti non sint capaces
prohibitionis, quæ ipsos obliget, alij autem præter
ministri Ecclesiæ prohiberi Possunt ne illos ad
esse permittant. Quod sentit Syluest. verb. *Interdi-*
ctum, 2. qu. 17. vt illi tribuit Couar. enim in com-
munibus exemplaribus Syluestri deest particula:
Non, quæ omnino mutat sensum, nam illa ablata ni-
hil ibi tractat de infantibus, qui non sunt doli capa-
ces, sed tantum de his, qui ratione iam vtuntur, &
doli capaces sunt, quanquam secundum contextū
videatur negatio deesse, & consequenter illam fuisse
mentem Syluestri, & eandem opinionem tenet
Nauarr. cap. 27. n. 169. Corduba in Summa Hispana
quæst. 60.

At vero Couarruias supra dicto num. 5. primo
hoc negat de illis hominibus seu infantibus, qui om-
nino rationis vsum non habent: quia officia di-
uina non prohibentur, nisi celebranda vel audien-
da, ad quod requiritur aliqua intelligentia, seu ra-
tionis vsum. Addit deinde non oportere, vt huius-
modi infantes sint doli capaces, sed satis esse, vt ali-
quo

Quo modo intelligant ibi celebrari diuina, vt communiter esse solent pueri post septimum ætatis annum, & prima quidem pars mihi absolute probatur, quia non prohibetur hic qualibet assistentia: sed humana, & rationalis: nam altera impertinens est ad diuinorum celebrationem. Dico autem assistentiam humanam prohiberi, quia non est necessaria sensibilis auditio, aut visio. Nam cæcus, aut surdus intelligens sacrum fieri, nullo modo est admittendus sine privilegio; quia illud est moraliter audire Missam. Illa vero distinctio inter infantes doli capaces, & non capaces, percipientes tamen aliquo modo res diuinas, licet fortasse vtendo illo termino *Doli capax*, more luristarum admitti possit. tamen nos in præfenti non admittimus medium inter infantem nondum vtentem ratione, & puerum vtentem. Nam, si ita vtitur ratione, vt peccare sciat, excludendus est à loco interdicto, & ipse tenetur abstinere, quia iam est capax huius præcepti Ecclesiastici, & Theologico more iam dici potest doli capax: Si vero nondum habet vsum rationis, ita vt sciat discernere inter bonum, & malum, non tenetur hac obligatione, & consequenter neque alij ipsum expellere tenentur: & si audit, non audit diuina humano, ac morali modo; de quo est prohibitio sacrificij; tamen etiam extenditur ad totam solennitatem eius, prout in Ecclesia fieri consuevit, etiam ad Missam Catechumenorum, vt vocant: quia hoc totum iam comprehenditur nomine Missæ, præferim quia iura expressius loquuntur de Missarum solennitate. Nec refert, quod quis intra Ecclesiam assistat, vel extra, dummodo moralem præsentiam habeat, siue per fenestram, siue alio simili modo, argumto Clement. 1. de Sent. excom. vt supra ponderauimus.

35 Præterea interrogari potest, an hæc prohibitio sit de tota Missa, & omnibus partibus. Respondeo principaliter quidem intelligi de substantia.

36 Tandem interrogabit aliquis, an personis interdictis sit prohibitus Ecclesiæ ingressus etiam cum diuina officia in illa non celebrantur. Respondeo non esse prohibitum, de quo infra latius. Ratio est, quia nullo iure id cautum est generaliter de interdicto, sed id specialiter exprimitur quoad talis prohibitio imponitur, vt patet ex c. *Ex re scripto*, de Iureiurando, & c. *Is cui*, de Sent. excom. in 6. Quod verum censeo, etiam si contingat sanctum Eucharistiæ sacramentum esse in Ecclesia ad videndum omnibus propositum, vt solet esse in aliquo speciali die ad frequentem populi orationem, seu deuotionem deputato; vel sicut etiam ostendi solet populo, quando viaticum delatum est infirmo, & ad Ecclesiam reducit. Nam cōspectus Eucharistiæ, vt Nauar. nouit n. 179. non est per se prohibitus, sed solum in Missa, quatenus scilicet prohibitum est videre quācūq; partem, vel cæremoniam illius sacrificij: non vero quia sit prohibitum videre ipsum sacramentum etiam in Ecclesia, nullo enim iure ostendi potest talis prohibitio.

In quibus festiuitatibus & quomodo suspendatur interdictum.

37 Tandem aduertenda est vltima exceptio, quæ additur in dict. cap. *Alma*, de quatuor festiuitatibus, Natalis Domini, Paschæ, Pentecostes, & Assumptionis Virginis gloriose: in quibus permittitur Missæ celebrari cum tota solennitate consueta, & fere sine vlla ex præcedentibus limitationibus. Nam licet ibi declaratur excommunicatos esse excludendos, tamen ea limitatio non est ex vi interdicti, sed ex vi ipsius excommunicationis. Vnde ibidem additur interdictos non esse excludendos, ex quo à fortiori constat alios quoscūque laicos, qui interdicti non sunt, admittendos esse, siue sint de

Fr. Suarez tom. 5.

A loco interdicto, sine de quocūque alio. Solum de his, propter quorum excessum interdictum est prolatum adiungitur non esse permittendos, vt ad altare appropinquant. Quod potest intelligi, vel secundum propinquitatem localem tantum, & hoc magis ad decetiam, quàm ad necessitatem pertinere videtur, vel secundum aliquam actionem, scilicet, vt non admittantur ad oblationem faciendam, vel ad communicandum. Et hoc vltimum mihi maxime probatur: nam, vt supra dixi, aliis etiam interdictis generaliter, & absque propria culpa conceditur, vt illis diebus possint Eucharistiam sumere, quod ibi principaliter comprehendere credimus sub participatione diuinorum; ab hac ergo præcipue excluduntur isti delinquentes, cum ab altari remouentur: & merito, quia supponuntur esse contumaces, vt patet ex illis verbis; *Vt ipsi ad humilia de gratiam, & reconciliationis affectum facilius inclinentur.* Nam & propter hanc causam tunc non tollitur interdictum quamuis propter solennitatem talium festiuitatum suspendatur quoad hunc effectum, tamen loci, quam personarum, vt bene Nauar. c. 27. n. 185. cū Gloss. in ca. *Vt privilegia*, verb. *semel*, de Privilegiis. Alius item sensus de remotione ab altari quoad oblationem faciendam mihi non displicet: nam licet non omnino sit prohibitum recipere oblationem à persona interdicta etiam specialiter, & propter propriam culpam, quia nullibi inuenitur expressa talis prohibitio, vt notauit Nauar. num. 174. in fin. ex Calderino in tractatu de Interdicto. Nihilominus oblatio facta ad altare, & in Missa, prohibita est ex vi interdicti etiam localis, & à fortiori personalis, multoque magis specialis, seu propter propriam culpam lati: quia, vt supra dicebamus, tota Missa solennitas, & quælibet pars eius prohibita est ex vi interdicti: ergo & oblatio prout facta in Missa. Quauis ergo in illis diebus interdictum suspendatur quoad alia, tamen quoad hunc effectum offerendi ad altare merito potuit non suspendi respectu eorum, qui contumaces esse supponuntur in delicto, propter quod interdicti sunt; quia oblatio, & acceptatio eius ex parte Ecclesiæ est signum reconciliationis, & amicitie. Vnde etiam Nauar. supra loquens de oblationibus factis pro defunctis interdictis ait, esse recipiendas, si decesserunt poenitentes: ergo à contumacibus recipiendæ non sunt, & præsertim ad altare. Hæc ergo duo vera sunt, & primum non debet excludi: nam etiam docet huiusmodi contumaces longe ab altari separari; tum vt ipsi erubescant, tum vt alij timeant.

De his vero festiuitatibus quomodo intelligendæ sint, & quando incipiant aut finiantur, multa tractari solent, quæ melius dicentur sectione sequenti: quia communia sunt aliis diuinis officiis. Vnum vero est huius loci proprium, scilicet, an tres primæ festiuitates singulæ sint vnius diei tantum, vel plurius. Et ratio dubij est, quia Ecclesia non per vnum diem tantum, sed per plures festiuos & solennes talia mysteria celebrat, textus autem non dicit in diebus, sed in festiuitatibus; omnes autem dies Paschæ & Pentecostes, qui ex præcepto obseruantur, absolute dici possunt festiuitas Paschæ, & c. Nihilominus contraria sententia communis est, & amplectenda; potestque in hunc modum declarari. Quia festum Natiuitatis simpliciter dictum solum primum diem illius festiuitatis significat tum ex vi rei significatæ, quia illo die natus est Christus, tam secundum communem vsum & celebritatem, quia aliis diebus potius agitur festum Sancti Stephani, Ioannis, & Innocentii. Et hinc vterius colligimus eodem modo sumendum esse festum Paschæ, & Pentecostes: Tum quia textus eodem modo loquitur de his tribus festiuitatibus: tum etiam, quia non est maior ratio de aliis, quia in Ecclesia non est minus solenne festum Natiuitatis, quam Paschæ, & Pentecostes. Item, sic

ut my.

A quibus actionibus sine prohibitionibus festiuitatibus qui in interdicto casu sunt delectantur.

Nauar. Gloss.

Nauar. Calderin. Oblationes ab interdicto facta in Missa, non sunt accipiendæ.

38

Nomen festiuitatis, quomodo intelligendum quidus complectatur.

ur mysterium Natiuitatis, ita etiam alia duos singulis diebus tantum effecta sunt; propria ergo festiuitas tantum est primi diei. Quod vero Ecclesia pluribus diebus illud mysterium celebret, non sufficit, alias tota etiam octaua sub illa solennitate comprehendenda esset, quod improbabile ab omnibus reputatur. Atque hanc sententiam docuit Syluest. cum Archidiacono *Interdicti*. 5. quaest. 2. num. 3. Tabiena num. 9. Anton. 3. part. tit. 37. c. 4. Nauarr. c. 27. n. 182. & idem sentit Gloss. in dict. cap. *Alma*, verbo *Assumptionis*.

Soto autem in 4. dist. 22. quaest. 3. art. 3. post 4. conclusionem, duo habet in hac materia notanda: Vnum est festa illa finiri, in *ultimo completorio* (ut ait) *ultimo die Pasche*, quod nulla ratione, vel auctoritate probat. Sed ductus videtur vulgari appellatione, quia nomen Pasche omnibus illis diebus attribui solet. Iuari etiam potest illo axiomate, quod priuilegia amplianda sint, praesertim ea, quae conceduntur a Principe, & in publicum fauorem, ac commune bonum. Sed haec non sufficiunt, vt à communi sententia discedamus, propter ea quae adduximus. Nec enim sufficit vulgaris locutio, cum textus proprie loquatur de festiuitatibus, in quibus talia mysteria celebrantur, non de octauis, nec semper licet quamcumque extensionem facere, & praeter vim verborum, & praesertim contra communem intelligentiam. Aliud singulare, quod Soto habet, est, in festo Paschae comprehendere etiam vigiliam ab eo tempore, in quo iam potest Missa diei celebrari, ad quod nullus attinet, nec auctorem allegat. Et Petrus Polanco in Directorio confessorum pagina 150. audiens Sotum ait, secundum aliquos posse id fieri, quod non reprobatur. Motium autem Soti fuisse videtur, quia celebritas pasche incipit à Missa vigiliae, quando cantatur Gloria, & pulsantur campanae. Possunt etiam adiungere, quod alia festiuitates incipiunt ab hora vespertina in Ecclesia confecta; vt infra videbimus: in Paschate autem vespere dicuntur in ipsa Missa: ergo illud festum quoad hunc effectum incipit ab illa Missa.

Veruntamen difficilis etiam videri potest haec ampliatio, cum quia est valde singularis in re graui, sine textu, vel ratione cogente: tum etiam, quia ex vi concessionis capit. *Alma*, vnus dies tantum conceditur in singulis festiuitatibus supra dictis, in quo possit Missa sollemniter ac publice dici; per illam autem extensionem iam concedimus duos dies. Vnde licet Missa vigiliae quasi per anticipationem sit de mysterio resurrectionis, id non satis videtur ad illam extensionem faciendam: nam etiam Missa secundi diei, quae est primae octauae, est de eodem mysterio, quod in eo die etiam celebratur: tamen quia reuera non est ipsum festum Paschae, sed aliquid concomitans ad augmentum sollemnitatis, ideo non comprehenditur: ergo idem dicendum est de illa anticipata celebritate. Propter haec videtur dubia haec sententia: tamen si vsus non admodum repugnat, non erit illicitum in praxi adherere. Praesertim quod ante Sotum, Paludan. 4. dist. 7. q. 3. art. 2. num. 11. illam attingit, & non reiecit, immo ad vigiliam etiam Pentecostes illam extendit, quod nimium est.

Est autem hoc loco vterius aduertendum concessionem harum festiuitatum ampliatam postea esse ad festum corporis Christi per Martinum V. & Eugenium IV. vt referunt Angelus verb. *Interdictum*. 6. num. 16. & Syluest. *Interdictum*. 5. quaest. 2. & Antoninus, & Nauarrus supra, & habentur haec constitutiones in Bullario Romano in vltima constitutione Martini V. *Ineffabile sacramentum*, & in 4. Eugenij IV. *Excellentissimum*, & in eis hoc specialiter additur, quod non solum pro die festo Corporis Christi, sed etiam pro tota octaua sit praedicta interdicti suspensio, quod est valde notandum pro his

quae de aliis solennitatibus diximus, scilicet non extendi ad aliquem diem octauarum, quia quando Pontifices huiusmodi concessionem faciunt, eam declarant.

Praeter has exceptiones iure communi factas, refertur alia ex priuilegio concessa à Leone X. pro festo Conceptionis Virginis, & eius octaua, pro sola Hispania, vt refertur in Supplemento Minorum concess. 67. & in eorum Compendio verb. *Concep.* §. 12. & verb. *Interdictum*, 2. §. 8. Addunt vero Nauarr. cap. 26. num. 282. & ex illo Couarr. dict. §. 5. num. 2. concessionem non fuisse absolutam, sed pro his Ecclesiis, in quibus dicitur officium Conceptionis ordinatum per Leonardum & Missa, cuius introitus est, *Egredimini*, &c. Quod si vera est haec limitatio, iam non erit vitiosa extensio: quia illa officia non sunt in vsu post Pij V. ordinationem, nisi forte aliqui ex priuilegio retineantur. Tamen de illa limitatione mihi non constat, nec in priuilegio Leonis habetur, vt refertur in Supplement. fol. 24. concess. 67. Queri autem potest, an hoc priuilegium reuocatum sit per Concilium Trid. sess. 25. c. 12. de Regularibus. Respondeo tamen non esse derogatum, tum quia Concilium non addit clausulam derogatoriam, sed simpliciter praecipit, vt mandante Episcopo interdicta seruentur, & publicentur à regularibus: tum etiam quia illud priuilegium non videtur esse speciale regularibus, nec in illorum fauorem, sed esse in honorem Virginis, & pro tota Hispania: quare potius ipsi Episcopi, si de tali priuilegio eis satis constet, reuertantur pro illis diebus interdictum suspendere.

Tandem addit Couarr. dict. §. 5. num. 4. hanc exceptionem extendi ad diem, in qua contingit Regē aliquem ingredi de nouo ciuitatem aliquam quae interdicta sit. Quod solum probat ex Ioanne Staphilo lib. de Literis gratiae & iustitiae, fol. 157. colum. 1. qui nullum ius ad hoc confirmandum adduxit, sed solum coniecturam quod dignitati Regiae deferendum est, iuxta, c. *Solita*, de Maioribus & obedientia. Sed haec est congrua ratio, vt qui interdictum posuit, illud suspendat: non tamen vt possit ipso iure suspensum affirmari, cum nullo iure cautum sit, aliqui multo magis dicendum esset in die desponsationis Regis, aut natiuitatis Principis, multoque magis in die mortis vel sepulturae personae Regiae suspendi interdictum: quia maioris momenti sunt huiusmodi occasionibus, vt dignitati Regiae deferendum videatur: In his ergo quae ex iure pendunt parum valent congruentiae, nisi prius ius ostendatur.

SECTIO II.

Quomodo sacrificium Missae per alia interdicta prohibeatur.

Explicuimus latius hunc effectum in generali interdicto locali: quia de illo praecipue loquitur ca. *Alma*, & ampliore explicatione indigebat: quae vero dicta sunt, facile possunt ad alia interdicta applicari cū debita proportionē seu moderatione. Igitur in speciali interdicto loci, si in eo Eucharistia seruatur, non prohibetur Missa priuata, & cū debitis circumstantiis ad renouandam illā quod semel in hebdomada licere declarauit cap. *Permittimus*, de Sent. excom. & ad speciale interdictum extenditur, vt cum Hostiensis notauit Nauarr. c. 27. nu. 173. & merito, tum quia textus absolute loquitur, *Tempore interdicti*, tum etiam, quia ratio concessionis id exigit. At vero reliqua omnia, quae in c. *Alma*, concessa sunt, & in superioribus sunt declarata: in hoc interdicto locum non habent, vt notauit Gloss. ibidem verb. *Ecclesiis*, quam esse communiter receptam testatur Nauarr. nu. 173. & idem habet Couarr.